

Esther Gerritsen- Niets is vanzelfsprekend..... **Zoeken naar betekenis in de absurditeit van het leven**

Omslag: schapen, het mochten geen lammetjes zijn. Zwarte omslag: laten vingerafdrukken na. Humor: blz. 185 *alleen al die verhalen over schapen, dat lezen mensen graag, echt. Schrijf iets over het platteland, "Terug naar Brabant", dat vinden de mensen mooi. Iets met schapen op de voorkant. Altijd goed.* En dan zegt Roxy: *onze buurjongen liet zich altijd pijpen door de lammetjes.* Op de volgende pagina zegt Jane: *dit is echt smerig, Roxy, je wordt bedankt, nou kan ik geen lammetje meer zien.*

De naam : What's in a name?

De eerste titel van de roman was **Louise**, maar Esther Gerritsen was daar niet tevreden over.

Pas toen het boek al was geschreven kreeg ze deze ingeving.

Roxy roept heel andere associaties op.

Welke associatie had u bij de naam Roxy? .

- Roxy Music, de glamrockgroep van **Brian Ferry** (Brian Eno) (positiever: artrock). Lekker ordinair. (1971-2011) Veel visuele en muzikale effecten. Stijl. 1982: Avalon
In 2011 voor het laatst opgetreden.
- Sigarettenmerk
- De RoXY. Wereldberoemde en beruchte club in Amsterdam. Zestien jaar geleden afgebrand.(op de dag van de begrafenis van de oprichter) Roxy uit het boek is ongeveer van **1987**. Club **RoXY** was van **1987** tot 1999 een club in [Amsterdam](#), die internationaal bekendheid genoot wegens zijn theatrale en glamoureuze uitstraling. De RoXY werd in augustus 1987 geopend. Deze club werd het centrum van House en Techno en drugsgebruik. Verschillende boeken spelen zich gedeeltelijk af in de RoXY. De bekendste hiervan is Gimnick van Joost Zwagerman.
- Maar het belangrijkste is toch dat de naam Roxy associaties oproept met een bepaald milieu. Roxy's vindt je niet op gymnasia en daarmee is meteen al heel veel gezegd. Esther Gerritsen noemt Roxy een meisje uit een ordinair milieu.
- Dageraad. Morgenstond heeft goud in de mond. Hoopgevende naam. Zal het dan toch nog goedkomen?

Nu we het toch over namen hebben. Er komen ook nog andere namen voor: **Speaking names: het karakter wordt getypeerd door de naam.** Welke associaties heeft u bij de namen in het boek?

Arthur—beer, held, steen

Rombouts: luxe koffiemark

Gerard –sterk met de speer, dapper

Cecile—Cielie, Cecile betekent : blind

Boudewijn, een rijk oud huis. Tiptop gekleed, (onbevreesde vriend)

Jane Muller veel ouder, lesbisch, ex-alcoholiste, ooit rijkschoolhoudster (Jane-God is verzoenend= Hebreeuws)

Feike-solide en Gronings—bloemetjesjurk -Vrede

Marco- homo en dichter (man)

Marcel Hendriks –begravenisondernemer bete: Kleine Hamer (brave Hendriks)

Motto

*Gij ziet hem, de koene, kloekhartige,
Die pal in de slag stond voor de vijanden,
En woest de hand nu slaat aan weerloos vee!
Wee! Al die spot! Hoe sta ik onteerd!*

Sofokles

Toen Sofokles zijn Ajax rond 448 voor Chr. schreef, was de Atheense democratie over haar hoogste bloei heen. Athene werd op dat moment zowel in haar politieke bestaanswijze (het naderende einde van de democratie) als in haar waardenbeleving (onduidelijkheid over goed en slecht) bedreigd. In Ajax toont Sofokles een samenleving waarin men elkaar fel beconcurrereert, waar de waarde van een man direct kan worden afgelezen aan het prestige dat hij geniet. De poëtische verbeelding van de laatste uren en zelfmoord van Ajax peilt de volle diepte van het **isolement** waarin hij verkeert. Met de ruzie die op Ajax' zelfmoord volgt over zijn begravenis, completeert Sofokles zijn onderzoek naar de vraag **of een mens die naar zijn eigen normen leeft en voor wie alleen het beste goed genoeg is, in zo'n op concurrentie beluste samenleving wel kan bestaan.**

Het verhaal

Voor zijn grootse heldendaden in de Trojaanse oorlog meent Ajax recht te hebben op de beroemde wapenuitrusting van Achilles. Maar ook Odysseus maakt er aanspraak op en met zijn gladde praatjes weet hij meer te overtuigen. De uitkomst van de stemming van de verzamelde Grieken is dan ook dat Odysseus de wapenuitrusting krijgt. Woedend en vernederd over deze dubieuze politiek trekt Ajax zich terug en zint op

wraak voor het hem aangedane onrecht. Om te voorkomen dat hij de Griekse leiders iets aandoet, berooft hun beschermster, de godin Athena, hem van zijn zinnen. Zij degradeert hem tot een manipulatieobject en laat hem 's nachts een bloedbad aanrichten onder de Griekse leiders. Wanneer hij 's ochtends bijkomt, ziet hij dat hij een kudde schapen heeft afgeslacht. Om zijn zelfrespect te behouden besluit hij zelfmoord te plegen. Vervolgens ontstaat een ruzie tussen de leiders of Ajax recht heeft op een eervolle begrafenis.

Ajax gaat over helden en **respect**.

Ajax is een man die niet kan toezien hoe de eer die hem toekomt wordt afgenomen door opportunisten. De mensen die zich met hart en ziel inzetten voor de gemeenschap, de echte helden, hebben het nakijken.

Ilya Leonard Pfeijffer: De Griekse Mythen (in gewoon Nederlands verteld)
Blz. 203-206

Ajax was terechtgekomen in een nieuwe wereld waar woorden sterker waren dan staal. (verhaal van meer dan 3000 jaar oud). .

Schaamte

Ajax werd bevangen door een gevoel van miskennis dat groter was dan hijzelf. (Pfeijffer 204)

Dat brengt me meteen op het **centrale thema van het boek: schaamte en gekrenkte eer.**

Over schaamte spreken wij niet. En als wij het hebben over eer, dan brengen we dat in verband met allochtone mensen. Respect—te pas en te onpas gebruikt. Gedegradeerd begrip?

Is er nog plaats voor schaamte in onze samenleving? En leven we met iemand mee, of word je uitgelachen? Mag je zwaktes hebben? Of moeten we allemaal een succes zijn?

De schrijfster denkt dat heel veel agressie voortkomt uit schaamte en gekrenkte eer. Denk aan die "lone wolfs"; eenzame mensen die opeens hun medeburgers overhoop schieten, schijnbaar uit het niets iets vreselijks doen. Wat zit daarachter?

43 Het rode hoofd van Feike doet haar pijn zoals haar eigen schaamte haar pijn doet. Feike is jong, ze vindt hen vast een stel sneue types, mensen zoals zij zelf nooit wil worden.

Bij de begrafenis: (63) *Al zou ze het willen, ze kan het niet, huilen. Ze gelooft niet dat het een kwestie van eer is omdat eer zo licht klinkt, zo*

*frivool en wat zij voelt is hard en koud, als haat, maar misschien moet ze de eer opnieuw beschouwen en ze denkt aan haar werkkamer, haar toevluchtsoord ... **Het is de blik van anderen die haar zo hard maakt.***

Haar vader schaamt zich nergens voor (66)

Het is moeilijk te kiezen waar Roxy zich meer voor schaamt, de armoedige pogingen van haar moeder of de lompheid van haar vader. (67)

*Als de begrafenisondernemer niet meteen toehapt: *Ze dacht dat ze wist wat schaamte was maar het kan dus altijd nog erger.* (91)*

Pas nu Roxy zijn auto heeft gezien voelt ze spijt. De pijn is niet erg, maar weer een sukkel te zijn is teveel. (127) ...opnieuw zielig zijn, een sukkel.

Blz. 173 *Het is Roxy nooit opgevallen dat Jane niet drinkt, terwijl ze talloze etentjes met haar heeft gehad.*

Ze bloost omdat ze het antwoord weet: ze heeft Jane niet gezien. Weer schaamte. Het denken over heeft teveel de overhand. (meta) Denken over denken Er gaat zoveel energie zitten in het nadenken over het leven, dat het echte leven aan je voorbijgaat. Je zit zo in je hoofd, dat je onvoldoende ziet.

En dan het centrale thema: Wat doe je als je vernederd wordt? **Hoe verlos je jezelf van de schaamte?** En wat doe je wanneer de hele wereld je vijand is geworden? (Charles ---Diana----- Ajax).

Sleutelscène

De schapen doen haar aan haar jeugd in Brabant denken. **Er is nooit rekening met haar gehouden.** De schapen gingen wel voor haar opzij. *Een zeldzaam moment waarop de wereld zich aan haar aanpaste en niet andersom (191).* De zwakke dieren geven Roxy een gevoel van kracht en macht. Juist de onschuld en het vertrouwen wakkeren bij haar de agressie uit.

Stakker, ik kan alles met je doen (191) alle woede ne frustratie is samengebald in deze scene.

Ze heeft zichzelf willen bewijzen dat ze wel degelijk kracht heeft. De schapen lijken wel symbool te staan voor haar jeugd, maar ook voor het willoze lam in zichzelf. (Vivian de Gier).

Door ze te vermoorden vermoordt ze als het ware het hulpeloze slachtoffer dat ze lange tijd is geweest. Ze is trots: *Ze is zoveel meer dan ze had vermoed, **ze is iemand om rekening mee te houden.*** (195)

Na het doden van de schapen: Cruciale verandering: , ze had zich nooit mogen schamen, ze belooft zich nooit meer te schamen, ... (202)

Het heeft veel van een **initiatie**, maar ook van een **catharsis**.

Roxy

Wat is Roxy voor iemand? Roxy vindt zichzelf niets waard, twijfelt aan alles, is angstig en depressief, vlucht na de dood van Arthur in manisch gedrag en is haar hele leven al op de vlucht. Er is nooit rekening met haar gehouden.. *Als je nooit voor jezelf hebt gezorgd is het een vreeswekkend mysterie hoe je goederen verzamelt, ondenkbaar dat je kwaliteiten zou hebben , dingen kunt waar mensen geld voor willen geven. (blz. 12)* Angstig, neigt naar depressie, afhankelijk, twijfelt aan alles, altijd op de **vlucht**. *Roxy weet niet wat ruzie is. (138) Toen ze jong was kon ze haar gang gaan. Er was geen vijand. Of de vijand was niet tegen haar opgewassen. (138)*

Roxy wordt omringd door mensen die het goed met haar menen, maar dat komt haar helemaal niet goed uit. Ze moet haar woede kwijt en ze zoekt een vijand. Pas dan kan ze zich sterk voelen. Ze wil zo min mogelijk last hebben van de mensen om haar heen en daar handelt ze naar. Ze leest de conventies en zoekt alsmaar naar wat anderen bedoelen: wat verwachten ze van me? Ze is alsmaar in haar hoofd bezig en ziet daardoor dingen niet echt en ze legt **geen contact**.

Als je teveel denkt zie je niets en leef je niet echt, lijkt het wel.

In wezen is Roxy ook bezig om alles wat er om haar heen gebeurt te analyseren, net zoals Gerritsen in haar columns doet. Overbewustzijn. Het meest expliciet verwoord in de ontmoeting met Boudewijn. Daarin peilt ze de reactie. **Wat is de betekenis van alles?**

Hoe als volwassene te leven?

De vraag is: waarom doet ze dat? Ze wil geen last van anderen hebben. Ze heeft anderen niet echt nodig, denkt ze. (Ze heeft een vriend, een collega, maar die heeft ze ook niet nodig)

Onvolwassenheid en onverantwoordelijkheid zijn de opvallendste kenmerken. Ze is voortdurend op de vlucht. Als kind met haar vader mee op de truck, later gevlucht in de fictie en daarna 'ontvoerd' door Arthur en na zijn dood in de auto op reis. Onderweg vlucht ze in sex met willekeurige mannen.

Ze heeft een obsessie voor materiele zaken als auto's, koffiezetapparaten, luxe designspullen, enz. Als je in een lullige auto rijdt kun je niet iemand zijn.

Je voelt dat er bij Roxy een schroefje los zit. (theatrale persoonlijkheidsstoornis?) Karakteristiek is een observatie als deze, wanneer ze met haar kind aan het spelen is: *Roxy zou nu gelukkig zijn*

als ze maar niet beseftte dat hij niet kan zien hoe gelukkig zij zijn en dat ze het niemand kan vertellen die het interesseren zal. Ze heeft toeschouwers nodig en dat zijn wij als lezers. Alleen heeft zij daar niets aan en dus is ze angstig en kwaad..

Ze gebruikt mannen. Door sex kan ze nog iets voelen.
Wat vindt u van deze protagonist?

En: Hoe gaat het verder?

Is zij op weg te emanciperen? Wordt zij een zelfstandig en verantwoordelijk mens? Of moet zij zich eerst nog bevrijden uit de gouden kooi die Arthur voor haar heeft gecreëerd? (Hij haalde haar ooit op in een gouden Nissan) Zal ze ooit aan het verdriet om de dood van Arthur toekomen? Rouw?

Is ze eerder **deerniswekkend** dan **onsympathiek**?

En was ze al gek en is dat pas duidelijk geworden door de dood van Arthur? Of is ze door de dood van hem zo geworden? *207: Ze stapte de gouden Nissan in .. Ze had zich volledig aan Arthur overgegeven. Door zijn bestaan kon ze de wereld waarnemen zonder twijfel. Als je dat ooit hebt gevoeld , gezien, een wereld zonder twijfel, dan laat je dat niet zomaar los.---*Arthur was haar veiligheidsriem, haar boei.

Opnieuw beginnen

Wat doe je, als je op stel en sprong volwassen moet worden en opnieuw moet beginnen? Hoe doe je dat, als volwassene leven? Roxy probeert de kunst af te kijken.

Dat opnieuw beginnen kennen we allemaal. Bijvoorbeeld als je gaat studeren en op kamers gaat. Als je met een nieuwe opleiding begint. Na een echtscheiding of een verhuizing. Allemaal situaties waarin je jezelf voor een deel opnieuw moet uitvinden. (ook een kans, je kunt bepaalde dingen anders gaan doen). Gespreksstof te over.

Al met al vindt de schrijfster dat ze niet een sympathiek personage heeft neergezet. (zou het zelf niet graag lezen als ze jong was) De uitdaging was dan ook, het zo te doen dat de lezer toch meegaat met het verhaal. Het gaat erom, de grenzen te verkennen. De hoofdpersoon moet ondanks alles geloofwaardig zijn en het verhaal moet meeslepend en spannend worden verteld, anders haakt de lezer af. Het gaat niet om de identificatie, maar om toch te willen weten hoe het afloopt. *Kan mijn protagonist in razernij een op het eerste gezicht afschuwelijke daad begaan, maar kunnen we haar woede begrijpen, haar wreedheid accepteren?(E.G.)*

Kellendonk

Esther Gerritsen heeft de Kellendonkprijs gewonnen. Momenteel is er hernieuwde aandacht voor zijn werk doordat er nieuwe publicaties verschijnen. Jaap Goedegebuure is bezig aan een biografie. Frans Kellendonk behoort tot de belangrijkste schrijver van Nederland. zelfs met het kleine oeuvre/ Kellendonk had een heel eigen literatuuropvatting. Hij vond, dat je je als lezer **niet** moest kunnen **identificeren** met de romanpersonages. Het gaat er juist om, dat je niet alles herkent. **Je moet juist worden geconfronteerd met wat je niet kent en daardoor aan het denken worden gezet.** De lezer moet gaan nadenken. Kellendonk schiep juist afstand zodat de lezer kritisch kon blijven. Niets is vanzelfsprekend. Lezen is een kwestie van "oprecht veinzen", oftewel willens en wetens geloven in verzinsels.

Gerritsen schiept afstand door de afwijkende denkwereld van haar personage. Toch zitten we tegelijkertijd heel dichtbij. We beleven alles door haar ogen.

Er is niet zozeer sprake van identificatie, maar toch zijn we betrokken. We willen we verder lezen over een zwaarwichtig onderwerp. Hoe doet de schrijfster dat?

Hoe zorgt de schrijfster er voor dat we verder lezen? Geen identificatie, wel betrokkenheid

Empathie

Roxy mag dan een vreemd iemand zijn, ze roept wel empathie op bij de lezer. Dat geldt ook voor Jane en Feike; ook zij voelen zich betrokken.

Korte zinnen

Er zit veel vaart in het verhaal onder andere door de korte zinnen. Het leest als een sneltrein, hoewel dat zonde is, want veel zinnen staan als een huis en lenen zich ervoor om er langzaam van te genieten en op je in te laten werken. (Het Parool)

Vreemde wendingen

De ene vreemde wending na de andere. Begint al met de entree van de politieagenten, dan naar De Blokker, dan neuken met de begrafenis ondernemer, enz. bizarre achtbaan van gebeurtenissen. (hoewel het daar niet om gaat, maar we blijven wel bij de les)

Ongepaste gedachten van de protagonist

We worden geconfronteerd met vele ongepaste gedachten. Helder en komisch beschreven, bijvoorbeeld over de ober op de begrafenis. *De ober kijkt haar langer aan dan nodig is en Roxy denkt: dat moet dan maar. Er komt een doffe gelatenheid over haar, alsof ze al met de sul is getrouwd.*

Dialogen

De **dialogen** zijn schrijnend, maar levensecht en leggen het onvermogen tot menselijk contact bloot. In de soepelheid van de dialogen zie je de toneelachtergrond.

Humor

Absurdistisch toneel

Het verhaal doet denken aan **absurdistisch toneel**, oftewel toneel waarin de absurditeit van het bestaan centraal staat. In absurdistisch toneel gaat het o.a. om de onmogelijkheid tot communicatie en de hiermee gepaard gaande eenzaamheid en angsten. (verwant aan het existentialisme—sombere visie op de mens- zinloosheid van het bestaan) De positie van de mens in een chaotische wereld is absurd. In de dialogen praat men langs elkaar heen in betekenisloze clichés. (Beckett, Pinter)

Herenleed –Cherry Duijns en Armando absurdistische humor in een vervreemdende omgeving.

Ook: Alex van Warmerdam De schrijfster is als dramaturge beslist bekend met dit genre.

De dialogen van Gerritsen doen aan Beckett en Herenleed denken: langs elkaar heen pratende personages, maar het zijn wel vaak heel erg geestige gesprekken. Eigenlijk zijn die gesprekken ook weer niet zo vreemd. Als je goed luistert kun je ze zo in het dagelijks leven oppikken. In De Trouw staan tegenwoordig kleine gesprekjes op de achterkant. (Opgetekend Gesprek) Het gaat om gesprekjes die zijn opgevangen in de trein, de winkel of gewoon op straat. Je staat ervan te kijken hoeveel onzin er wordt uitgebraamd. Dat ongemak waar Gerritsen van beticht wordt is overal om ons heen.

Spanning

We beleven alles door de ogen van Roxy, maar soms worden we aan het twijfelen gebracht door de mening van een ander. Zo vindt bijvoorbeeld Marco de vader van Roxy wel een toffe peer. Ziet Roxy het

wel goed? We hebben alleen met haar interpretatie te maken.
Spannend.

Tegenstellingen

Sofokles maakte daar al gebruik van. We beleven alles wat Roxy meemaakt en denkt. De andere personages zien we ook door de ogen van Roxy. Feike is degelijk, betrouwbaar en stabiel. Ze zal Roxy nooit in de steek laten.

Jane is de enige die echt verdriet heeft om Arthur, ook zij is daarin een tegenpool van Roxy.

En dan is er nog de tegenstelling qua milieu. Ouders-Roxy.

Hoe zit dit drama in elkaar?

Ik heb erg nagedacht over het klassieke drama en welke elementen daarvan ik in Roxy kon terugvinden. Vooral omdat Gerritsen dramaturge is en er een link is met Ajax van Sofokles.

Personages zijn tegenpolen (Sofokles)

Protagonist (van het Grieks protagonistēs (πρωταγωνιστής); hij die de eerste rol speelt/hoofdacteur) is de aanduiding voor het personage waar het verhaal van een film, toneelstuk of boek om draait.

Protagonist- Is hier Roxy.

De hoofdrolspeler in een literair werk, doorgaans een dramatische tekst, die samen met de overige dramatis personae door tegengestelde zienswijzen of handelingen het conflict en de daaruit voortkomende plot bewerkstelligt.

De protagonist is duidelijk het belangrijkste en daarom meest uitgewerkte personage in het verhaal.

Een vraag voor U : passen de kenmerken van de protagonist bij Roxy als hoofdpersoon?

(Kenmerken

personage waar in feite alles om draait -- Roxy;

wordt getoond met normale angsten (psychologisch doorzicht)—

Verlatingsangst na overlijden partner

status quo wordt verstoord—de agenten;

wil het evenwicht herstellen--- moet iets doen om de schaamte te overwinnen/ kwijt te raken

moet een opdracht vervullen—hoe overleef ik

haar belangen staan op het spel;

de scènes worden vanuit haar standpunt gezien;

actief of reactief;

beslissende keuzes maken-- tav moederschap

haar acties leiden naar een climax--sleutelscène

evolueert en verandert (innerlijk en/of uiterlijk.)

De antagonist behoort als tegenspeler van de hoofdpersoon tot de dramatis personae van een literair werk. Hij of zij draagt bij aan de plot door het conflict met de protagonist. In dit boek zijn de andere personen antagonisten.

Roxy is een erg eenzaam iemand, ze is opgesloten in zichzelf.

Net als Ajax: *Hij was de eenzaamste man op aarde.* (Pfeijffer: blz. 206)

Eenheid van tijd, plaats en handeling?

Tijd—beperkt tijdsbestek

Plaats—**Ruimte**

Opvallend is, dat veel zich afspeelt in de auto. (gesprekken in een cocon) Andere plaatsen zijn onpersoonlijke hotels, een winkelcentrum, e.d. allemaal anonieme ruimtes die overal kunnen zijn.

Toevallig gaat de reis naar Zuid-Frankrijk, maar het had net zo goed een ander reisdoel kunnen zijn. Landschappen worden niet beschreven.

Beschrijvingen zijn minimaal of ontbreken ; het gaat om de interactie van de personages. (Verg: Grip)

Handeling—Eenheid van handeling.

Het geeft het verhaal veel **compactheid**. Het gaat om wat zich in het **hoofd** van Roxy afspeelt; de rest is bijzaak.

Catharsis—de lezers hebben heel erg meegeleefd en ondergaan een “reiniging”. Na lezing ben je veranderd.....(gelouterd)

Een drama in vijf bedrijven?

Hier: 4 bedrijven

Expositie: voorgeschiedenis, vooraf gaand aan het verhaal. **Hier niet**

Intrige: verwikkeling die spanning opwekt

Climax: spanning wordt opgevoerd

Catastrofe: hoogtepunt van de spanning en begin van de ontknoping

Peripetie: beslissende wending en afwikkeling

Ik ben er niet echt uit gekomen.....

Een gespreksonderwerp voor uw leesgroep?

Queeste?

Zoektocht naar volwassenheid.

Etym: Lat. quaerere = verlangen, trachten te vinden, te krijgen.

(algemeen letterkundig lexicon en Basisboek Literatuur)

*Langdurige en gevaarlijke zoektocht naar een persoon of object, waarbij een vaak **eenzame** held een opdracht krijgt om een bepaalde zaak*

*tegen allerlei hindernissen in tot een goed einde te brengen. Doorgaans hebben queestes een vast stramien: een bestaand evenwicht dreigt verstoord te worden door krachten van buitenaf. Vervolgens krijgt de held de opdracht om een bepaald object of een persoon van zijn zoektocht mee terug te nemen. De held wordt tijdens de uitvoering van zijn opdracht opgehouden, tegengewerkt en aan één of meer krachtproeven onderworpen. Tenslotte overwint hij de hem gestelde problemen, keert terug en krijgt erkenning voor zijn daden. Daardoor is een nieuw evenwicht ontstaan. **Een queeste is dikwijls een vorm van initiatie. De vaak jonge held dient tijdens zijn zoektocht een proeve van bekwaamheid af te leggen of tot een zeker inzicht te komen en zo aan te tonen dat hij zijn plaats als volwaardig lid van de gemeenschap heeft verdiend.***

8 fasen:

- rust de jaren die voorafgingen ...zolderkamer
- ordeverstoring: het bezoek van de politieagenten
- vertrek: de held besluit om de dreiging te bevechten en vertrekt. Roxy gaat echter op de vlucht.
- oponthoud: de heldin moet onderweg problemen oplossen: ze moet zichzelf sterk maken, zich van de schaamte verlossen: haar woede kwijtraken en stoppen met vluchten.
- krachtproef: de heldin moet haar mentale kracht bewijzen, iets bevechten in zichzelf.
- terugreis
- rust.

Naar de laatste twee fasen moeten we hier raden. Die mogen we zelf bedenken.

Een queeste is vaak een vorm van **initiatie, iets wat je moet doen om volwassen te worden.**

Roxy is, zoals we al constateerden een zeer onvolwassen iemand. Haar partner overlijdt, ze gaat op reis en overwint zichzelf. Ze kiest niet voor de vrijheid, zoals haar vader suggereert: *jij en ik zijn vrije mensen.* Maar ze gaat terug naar haar dochtertje.

Deze interpretatie heeft wat geforceerds. Je probeert een roman in een vorm te persen. Zodra je dat doet ga je hineininterpretieren. (wetenschappelijk gezien deugt dat niet, althans niet in de empirische wetenschappen)

Hoe zal het met Roxy aflopen? (haar naam betekent Dageraad—er is een streepje licht aan de horizon)

Roadnovel? (Roadmovie?- Thelma and Louise?) De schrijfster begon met het idee van een roadnovel. Een lekker wild verhaal over vrouwen die op reis gaan in een stretched limo en die onderweg kattenkwaad uithalen. Zoals in de film Thelma and Louise. Daarbij loopt het kattenkwaad echter fiks uit de hand....

Je denkt op pagina 112 inderdaad dat er een roadnovel begint: *Niemand hoeft te weten dat ze zingend opblaasdieren achter in de SUV smijten en het dashboardkastje volstouwen met drop en sigaretten. (112) Ze rijden en eten onafgebroken drop zoals meisjes dat doen. Ze zingen mee met de radio. (116)*

Ze eten niet gewoon een broodje, maar ze eten rivierkreeftjes tussen de middag en drinken wijn.. Heeft ook iets wreeds.

De wreedheid draagt bij aan het feestgevoel. Het onbevreesde verscheuren van de lijfjes bewijst Roxy dat er geen grenzen zijn, ze zijn vrij. (131)

Maar een echte roadnovel wil dit boek toch niet worden, want het gaat niet om de wilde avonturen die de dames al reizend beleven.

Leidmotief

Ontleend aan muziek, waar eenzelfde melodietje af en toe in hetzelfde stuk terugkeert. In een literaire tekst gaat het om een regelmatig terugkerend verschijnsel, bijvoorbeeld een deel van een zin. Het kan ook een object zijn, een kleur, een situatie of een handeling in dezelfde of vrijwel dezelfde bewoordingen. Die **herhalingen** kun je dan terugvinden op verschillende plekken in het verhaal.

Als haar vader dreigde weg te sukkelen in de vrachtwagen zong Roxy Dayo. (87)

96 Ze zingt het met haar dochter op de arm 96. Ze mag nu niet slapen, ze moet zingen, dayo, dayay-ay-o (202)

The Bananaboatsong van Harry Belafonte. Uit 1956. Wordt vaak Dayo genoemd. Iedereen kent het.

Het is een werklid, het gaat over arbeiders die 's nachts in de haven bananen laden en bij het zien van het **eerste licht naar huis willen**.

Het was een lied, wat tijdens het werken werd gezongen. Vaak vraag en antwoord. Zoals slaven op de plantages ook zongen.

Het behoort tot de mento, een Jamaicaanse muziekstijl. Bij mento gaat het om liedjes met een humoristische draai, waarbij commentaar geleverd wordt op armoede en andere sociale omstandigheden. Vaak bol van sexuele toespelingen.

Day-o, day-ay-ay-o
 Daylight come and me wan' go home
 Day-o, day-ay-ay-o
 Daylight come and me wan' go home

Work all night on a drink of rum
 Daylight come and me wan' go home
 Stack banana till de morning come
 Daylight come and me wan' go home
 Day-o, day-ay-ay-o
 Daylight come and me wan' go home
 Day-o, day-ay-ay-o
 Daylight come and me wan' go home

Andere leidmotieven:

Ze somt in gedachten haar bezittingen op, beginnend bij de keukenspullen, het meubilair, het huis, de auto (De Camaro is total loss, maar ze heeft de SUV nog).

*Obsessie voor materiele spullen.

In dit boek worden auto's, espressoapparaten en gestylede interieurs als attributen van de parvenu gebracht. Materiele rijkdom als embleem van geestelijke armoede en leegte.

Parvenu:

Iemand van geringe afkomst die rijk is geworden, maar geen (culturele) beschaving heeft.

Iemand die zich op zijn rijkdom laat voorstaan

Iemand die te snel rijk geworden is

*De **espressomachine** die ze zo slecht kan bedienen (12)*

(25) Ze moet het espressoapparaat nu zelf bedienen en nog met een getuige erbij ook. Ze drukt op de verkeerde knop en vergroot haar onhandigheid, want liever een onhandige maar vast op ander vlak briljante zonderling dan een gewone kluns die niet een koffie kan zetten.

Nadat ze gehoord heeft dat Arthur naakt met stagiaire in de auto zat. 31: Ze geeft het terplekke op om het zelf te kunnen bedienen.

34 Ik wil verdomme gewoon een koffiezetapparaat, een normaal apparaat. Wa tis er in godsnaam mis met een gewoon koffiezetapparaat, ik moet naar de Blokker. (34,35)

Ik zoek het goedkoopste koffiezetapparaat. Het apparaat mag in niets op hun espressoapparaat lijken.

Als Roxy van de Blokker komt zet Jane het espressoapparaat aan... 39

Jane is een goede assistente, ze heeft het kopje voorverwarmd. (41)

Als de begrafenisondernemer het huis verlaat: (51) *Ze weet zeker dat hij geen espressoapparaat heeft.*

77 koffieapparaat.

Op een middag komt Feike langs. Ze komt koffie drinken. *“Jullie koffie is beter. Bedoel je mijn koffie of Arthurs koffie? Jane zegt: Niemand vindt jouw koffie lekker, schat, Feike wil espresso. Kom, ik leer het je.... (105)*

Zodra haar ouders weg zijn is Roxy weer de enige volwassenen die het apparaat niet kan bedienen. Ze moet het leren voor Louise het kan, tijd genoeg. (106)

Jane trilt bij het bedienen van het koffiezetapparaat. (107)

Later gaan de dames op reis, dan is er natuurlijk geen koffieapparaat meer; de auto neemt het over.

Het koffiezetapparaat is een bron van schaamte en onvermogen, een symbool van afhankelijkheid, Alle afhankelijkheid is samengebald in een espressoapparaat. Roxy moet zich daarvan berijden. Op naar de Blokker! Het goedkoopste apparaat en lekker ordinaire smurfenpyjama's.

- **Auto's**

Het ongeluk vindt plaats met de gele Camaro, de auto van Roxy.

Gerrisen heeft de meest ordinaire patsersauto uitgekozen. Muscle Car.

De SUV van Daewoo: spierballenauto. *Het is natuurlijk een domme wagen. (57) Roxy schaamt zich voor die auto. (58)*

Oude Scania van haar vader 59 *Nep-Chevy, door Daewoo gemaakt. (60)*

Heel gesprek over auto's. 61 Daf --truttenschudder.

Waarom rijden jullie in een belachelijke auto? Arthur had al een SUV eind jaen negentig voordat het hip werd. Feike: *Waarom rijden jullie al meer dan tien jaar in belachelijke auto's?(118)*

De man met wie ze heeft geneukt heeft een extreem lullige Opel met sportspoilers (127) Ze schaamt zich weer. Pas nu Roxy zijn auto heeft gezien voelt ze spijt. De pijn is niet erg, maar weer een sukkel te zijn is teveel. De anderen hebben hem aandachtig bekeken.

Hij was een goede onderhandelaar, maar zij wou ook een keer winnen, dus toen er naast de lelijke SUV een auto bij moest komen wist Roxy dat zij zou kiezen. Ze koos een Camaro, maar dat was nog een heel gedoe.

140 Ze hilde omdat Arthur een Mercedes wilde kopen.

Roxy had gewonnen, toen, met de Camaro, maar hij heeft hem kapotgereden en nu zit ze achterin de nep Chevrolet..(140)

Ze zitten samen in de riem... Roxy gaat autorijden met haar dochter.

(145) Dan volgt gesprek:

*We kopen een nieuwe auto. Waar is de gele auto? Die is stuk. Is de gele auto van pappa? Nee, de gele auto is van mij, deze auto is van papa. Komt papa niet terug? Nee. I ind dat jammer. Wat vind je van een rode auto? Zullen we een rode auto kopen? Ik wil een gele roept Louise, maar ze kunnen natuurlijk nooit terug naar diezelfde, **hij heeft alle gele Camaro's stuk gereden. Je identiteit zit niet in je spullen.** 145*

Auto's zijn een hulpmiddel en cocon om te vluchten. Roxy's vader vluchtte al in de vrachtwagen voor haar alcoholische moeder. Roxy vlucht in de SUV. Arthur vluchtte met zijn stagiaire in de Camaro. (over de top)

Toen ze ooit in de gouden Nissan stapte op de hoek van de straat was er geen seconde van twijfel. Ze had zich aan Arthur overgegeven...(207)
De gouden Nissan als vervoermiddel naar de gouden kooi.

- **Vis**

Ze voelt zichzelf wegglijpen als een vis: slank, glad, nat, ongrijpbaar. (93)

Zij die voorheen geen krant kon lezen zonder te huilen, ... zij is in een prachtige ijskoude vis omgetoverd, bevrijd van medeleven en ze zegt: All is fair in love and war.

Visje, visje! Louise houdt een kreeftje in de lucht.(132) Wrede scene : de kreeftjes uit elkaar trekken.

Visje, visje zal je stoven in de oven 1,2,3, hatsjie! Het enige liedje dat Louise van haar moeder heeft geleerd. (133)

- **Armen** Roxy heeft een aantal keren het gevoel dat ze geen armen meer heeft.

Andere Motieven

Rolpatronen—humoristisch aan de kaak gesteld.

Feike komt binnen (15) *Het is een donderdag, een van de dagen waarop Arthur voor zijn dochter zorgt. Arthur stond erop de opvoeding te verdelen, hij is er fier op dat hij de helft doet, wat betekent dat hij de helft heeft geregeld. Op de dagen waarop hij voor Louise zorgt, komt Feike. 40 Je neemt de stagiaire wat roekeloos op de vluchtstrook, maar je neemt voor de zekerheid ook een assistente en een oppas zodat je de boel niet onbeheerd achterlaat, heel redelijk allemaal. Arthur regelt de dingen....*

Zijzelf zou een goede weekendvader zijn geweest. Misschien kan het, een weekendvader zijn, ook op andere dagen van de week. Ze heeft het

idee nog niet losgelaten dat het kan, de moeder blijven die ze nu is.(132)

Moederschap:

Arthur vertrouwde haar als moeder niet. (17)

Arthur was er niet gerust op dat ze een goede moeder zou zijn, ze deelde zijn zorg.

*Met niet-aflatende verbazing had ze de afgelopen drie jaar geobserveerd hoe gemakkelijk het haar afging, deze rol, maar het bleef een rol, papa kon elk moment ingrijpen. Langzaam trok Arthur zich terug, hij was er steeds minder en zij verloor zich met steeds meer behendigheid in het spel. **Vandaag is het spel ernst geworden..***

Op de begrafenis: Roxy klampt zich aan Louise vast, zolang ze haar vast heeft, heeft ze armen. (zonder Louise bestaat ze niet) 64

75 Roxy's ontwaken is goed nieuws voor iemand. Ze is gelukkig met haar dochter.

76 Wetend dat Louise alles is en dat als haar dochter iets overkomt zij zelf ook dood is. Dat is een heldere constatering die ze elke ochtend doet.

Roxy wil haar kind houden en ze begrijpt ouders die zichzelf en hun kinderen tegelijkertijd van het leven beroven.

Haar kind gelooft haar. Zij kan alles voor haar betekenen. (108)

Na het stelen van een peper en zoutstel voelt Roxy zich een sterke moeder. (119)

Na een botsing met haar medepassagiers: Ze wordt rustig van het vertrouwde gevoel dat iedereen buiten haarzelf een vijandige vreemdeling is, iedereen behalve die ene ander en dat is allang Arthur niet meer, misschien kan zij het zijn, het kind.(141)

Achter in de taxi voelt ze de pijn groeien. (op weg naar haar vader)

Gaandeweg het lezen kom je tot de conclusie dat het moederschap bepalend is voor de loop van het verhaal.

Dat begint al op de tweede pagina. Roxy wil haar kind niet alleen laten en haar nog een nacht een vader laten hebben. Daarna speelt er door het hele boek de twijfel of ze dat kan, een goede moeder zijn. Uiteindelijk wordt haar keuze aan het eind ook bepaald doordat ze beseft dat ze niet vrij meer is of sterker: vrij wil zijn. Ze heeft immers een dochter! Ze moet blijven leven voor haar kind, terwijl het voor haarzelf niet hoeft....Haar kind is haar reddingsboei.

Moderne vrouwen hebben te maken met het spanningsveld tussen enerzijds geëmancipeerd zijn en hun eigen behoeften en anderzijds worden er vanuit de samenleving eisen gesteld aan het moederschap. Volgens de schrijfster wordt van vrouwen meer verwacht dan van mannen als het om de verzorging van kinderen gaat. Deze vanzelfsprekendheid wordt onderuit gehaald. Mannen maken in haar boeken een potje van hun ouderschap.

In Dorst zorgt de stiefmoeder feitelijk voor het meisje. Zij is maar een dag per week bij haar moeder.

In Roxy heeft Arthur de pappa dag op speciale wijze opgelost. Telkens krijgt de schrijfster vragen over de moeder in Dorst, die haar dochter maar een dag per week bij zich heeft.

Geluk

In een moment-ontwaken naast je lachende dochttertje- kan de zin van een heel leven schuilen

En: geluk krijgt pas echt betekenis wanneer je het kunt delen.

Louise roept al weken: het is ochtend, **de zon is opgekomen.**(13)---
dageraad

Esther G.

Dramaturgie

Een dramaturg betekende oorspronkelijk een toneelschrijver.

Tegenwoordig wordt het ook in een andere betekenis gebruikt, waarbij het een lid van een toneelgezelschap aanduidt dat dramaturgische medewerking verleent aan de regisseur.

Een dramaturg in de tweede betekenis wordt ook wel de 'eerste toeschouwer' genoemd, omdat hij de regisseur vertelt **hoe de voorstelling op de toeschouwer overkomt. Dat is de houding van Roxy.** Ook kiest hij bij sommige gezelschappen de te spelen stukken, maar dan in de rol van artistiek leider.

In een derde betekenis wordt het begrip ook gebruikt om een toneelkenner aan te duiden, iemand die de toneelkunst theoretisch, als wetenschapper benadert. Hij bestudeert de wijze waarop toneelstukken worden opgevoerd, en onderzoekt specifieke toneelvormen. **Belangrijk daarbij is bijvoorbeeld welke voorwerpen gebruikt, en hoe bepaalde symbolen uitgebeeld worden.**

Oeuvre Columns

U kent wellicht de columns van Gerritsen. Daarin worden allerlei hele gewone dagelijkse dingen, gedachten en ideeën **geanalyseerd**. Niets in de omgang tussen mensen spreekt vanzelf; alles is het onderzoeken waard en overal kun je vraagtekens bij zetten. Voorbeeld: zelfs nadenken over bezoekje aan de bakker: “Wat ga ik straks zeggen?”.
Bundeling van columns: Jij hebt iets leuks over je.

Romans

Wat komt in al haar romans voor?

Hoofdpersonen zijn vrouwen

Chroniqueur van de gekte is ze genoemd. (Steinz) De personages die Esther Gerritsen creëert zijn hypergevoelig en geneigd tot depressie, lijden aan smetvrees of hebben andere obsessies. Het zijn altijd vrouwen. Deze personages, daar draait het om. Het gaat erom wat er in die hoofden gebeurt. Het verhaal komt er bij.

In een roman vindt de schrijfster het interessant om de grenzen op te zoeken Tot waar gaat de lezer nog mee? Dus: vreemde hoofdpersoon, maar niet te gek, zodat de lezer afhaakt.

De gekste hoofdpersoon is (wat mij betreft) tot nu toe het pubermeisje Bonny uit Superduif, die psychotisch is en denkt dat ze een vredesduif is. Ontroerend boek.

Consistent en homogeen oeuvre.

De vreemde personages, die misschien als sociaal onhandig kunnen worden gekenschetst geven Gerritsen ook het predikaat: Koningin van het ongemak. Zelf is ze daar niet helemaal blij mee. Zij denkt, dat mensen allemaal zo zijn, maar zich er niet bewust van zijn. Haar hoofdpersonen hebben vaak een hyperbewustzijn. Metadenken: denken over denken.

De verhalen zijn door die personages, vreemd, dramatisch en confronterend. De hoofdpersonen handelen in een mix van overleg en impulsiviteit. De een sluit haar man op omdat er niks veranderen mag, de andere voelt zich een vredesduif en weer een ander verdwijnt geheel in de wereld van haar grootouders.

Crisis, gekte, transformatie en hallucinaties spelen een belangrijke rol. Je voelt in de boeken van Gerritsen dat zelfs nette meisjes en keurige mevrouwen in wezen driftige oermensen zijn. Alle conventies zitten maar onder een dun vernisje.

Afwijkende denkwereld neergezet.

In Roxy instabiliteit en waanzin. Vreemde associaties: *Zit zijn pik er nog aan?* Maar ook in Dorst. (Moederschap---bijzondere moeder en bijzondere dochter)

Zoeken naar betekenis; de absurditeit van het leven

Zoeken naar de betekenis van wat er om ons heen gebeurt. Diepere existentiële vraag onder bizarre personages

Fascinatie voor spullen.

Gerritsen citeert Beckett: "De stilte te herstellen, dat is de rol van voorwerpen". Vooral in Dorst en Roxy.

Bijzondere Heldin

Verschil: Het bijzondere is, dat in veel romans min of meer 'gewone' helden buitengewone dingen meemaken. In dit boek hebben we echter te maken met een buitengewone protagoniste die eigenlijk gewone dingen meemaakt. (omkering) Door het karakter van de held wordt het toch een bijzonder verhaal. Iets om over na te denken als u meer boeken van haar hebt gelezen. Hoe zit dat? Klopt deze redenering?

Sex

De vrouwen hebben sex met willekeurige mannen als poging toch nog iets te voelen. Het lijkt een wanhoopsdaad, ze proberen wat, ze doen maar wat

Patroon

De schrijfster neemt zich voor om een boek te schrijven over een **gewoon** iemand die iets raars overkomt, maar het wordt telkens een **raar** iemand die iets normaal overkomt....

Wie weet.....